

8. Natsionalna prohrama vykhovannya ditey ta uchnivskoyi molodi v Ukrayini (2004). [National program of education of children and students in Ukraine]. *Svit vykhovannya -The world of education*. 4 (5).6-31. [in Ukrainian].

9. Omelchenko, S. O. (2014). Sotsializatsiya ditey i pidlitkiv zasobamy osvitno-vykhovnoyi ozdorovchoyi roboty [Socialization of children and adolescents by means of educational and improving work]. Slovyansk: Vyd. tsentr DVNZ «DDPU» [in Ukrainian].

(Переклад англійською виконала Слабоуз В.В. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», м.Слов'янськ, Україна)

УДК 37.011:613:796

ДМИТРИЄВА Олеся

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

вул. Батюка, 19, м. Слов'янськ, Донецька обл., Україна, 84116

E-mail: oleseya7@ukr.net

ЗАРУБІЖНІ НАУКОВЦІ ПРО ПОНЯТТЯ “ЗДРОВ’Я” ТА “ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ”

Анотація. В статті автором розкрито сутність поняття „здоров’я” та „здоровий спосіб життя” в зарубіжній науковій літературі”, розглянуто генезис слова „здоров’я” (“health”) та „формування здорового способу життя”, „сприяння покращенню здоров’я” („health promotion”), подано основні типи концепцій здоров’я, що представлені у вигляді чотирьох моделей здоров’я (клінічна модель, модель рольової презентації, адаптивна модель, інтеграційна модель), наводяться дев’ять компонентів (критеріїв) для створення «ідеального» формулювання поняття здоров’я: мовний критерій, ціннісний критерій, цільовий критерій, теоретичний критерій, критерій гомогенності, критерій надійності, критерій виміру, критерій визначеності, критерій простоти. На сьогодні зустрічається сотні різних визначень цього поняття, число яких з роками тільки збільшується. У всесвітньому науковому просторі не існує єдиного загальновизнаного тлумачення поняття „здоров’я”, яке б конкретно й універсально відображало сутність цього багаторівневого явища.

Аналіз наукових робіт зарубіжних вчених дозволяє нам зробити висновок, що погляди дослідників щодо тлумачення поняття „здоров’я” та „здоровий спосіб життя” в зарубіжній науковій літературі досить суперечливі, простежується тенденція до розуміння здоров’я насамперед, як стану, здібності та суми фізичних, психоемоційних і соціологічних (© Дмитрієва О., 2019

компонентів, а не тільки як медичної, біологічної чи генетичної проблеми.

Здійснюється аналіз їх поглядів на зміст та сутність понять „здоров’я” та „здоровий спосіб життя”, подаються деякі дефініції цих термінів.

Ключові слова: здоров’я, фізичне виховання, гімнастика, здоровий спосіб життя, збереження та зміцнення здоров’я, педагоги-гуманісти, зарубіжні науковці.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв’язок із важливими науковими і практичними завданнями. На сучасному етапі науковим розвідкам, які присвячені дослідженню феномену здоров’я, формуванню культури здоров’я та здорового способу життя в молодого покоління, притаманний різнобічний підхід до цього питання. У сучасній філософії набуває все більшого розвитку так звана філософія здоров’я та здорового способу життя. Все частіше в науковому обігу з’являються нові погляди щодо розуміння визначення та класифікації понять і концепцій здоров’я.

В останні роки серед провідних зарубіжних дослідників формування здорового способу життя, питання здоров’я дитини характеризуються з позиції системного підходу до фізкультурно-оздоровчої та освітньо-профілактичної роботи в сім’ї, школі й інших соціальних інститутах суспільства.

У другій половині ХХ століття проблеми зміцнення здоров’я та формування здорового способу життя набули особливої актуалізації в усьому світі. Необхідно зазначити, що проблемі збереження здоров’я та аспектам формування здорового способу життя дитини приділяють увагу багато сучасних вітчизняних та іноземних науковців. Ця проблематика достатньо висвітлена в багатьох зарубіжних соціально-філософських, педагогічних, соціальних і медичних працях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Зарубіжні науковці Едельман та К. Мендель, Дж. Макензі, Д. Маркс, М. Мюррей, В. Спійк, П. Тенгланд, Є. Вайл, [3,4,5,8,10], досліджують проблеми здоров’я, формування й основні компоненти здорового способу життя, культури здоров’я, педагогіки здоров’я, валеологічної освіти, філософії здоров’я тощо.

Необхідно наголосити, що вищезазначені наукові дослідження фрагментарно окреслюють проблему здоров’я та шляхи його зміцнення, не розкриваючи сутності проблеми зміцнення та збереження здоров’я в молодого покоління, що й обумовлює, у свою чергу, необхідність комплексного вивчення дослідження проблеми.

Формування цілей статті. У статті ми ставили за мету систематизувати й узагальнити теоретичні аспекти дослідження сутності поняття „здоров’я” та „здоровий спосіб життя” в зарубіжній науковій літературі.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Ретельний огляд наукової педагогічної, психологічної, історичної, медичної, філософської та валеологічної літератури дозволяє нам зробити висновок, що в американській науковій парадигмі існує велика кількість дефініцій „здоров’я”. На сьогодні зустрічається понад триста різних визначень цього поняття, а з роками їх число збільшується. У всесвітньому науковому просторі не існує єдиного загальновизнаного тлумачення поняття „здоров’я”, яке б конкретно й універсально відображало сутність цього багаторівневого явища.

Беручи до уваги той факт, що пропаганда здоров’я та формування здорового способу життя учнів американських шкіл має свої історичні та ментальні особливості, об’єктом нашої уваги стали дослідження медиків, філософів, педагогів та психологів Сполучених Штатів Америки.

На думку П. Тенгланда [8, с. 257-284] для створення «ідеального» формулювання поняття здоров’я повинні бути враховані дев’ять компонентів чи критеріїв, а саме:

1) мовний критерій (дефініція не повинна дуже відрізнятися від загальноприйнятого визначення);

2) ціннісний критерій (дефініція повинна фіксувати позитивну цінність концепції здоров’я);

3) цільовий критерій (дефініція повинна ставити раціональні й обґрунтовані цілі для сектора охорони здоров’я);

4) теоретичний критерій (дефініція повинна бути представлена як концептуальна теорія або принцип);

5) критерій гомогенності (здоров’я повинно визначатися як однорідна категорія);

6) критерій надійності (дефініція повинна бути представлена не в теоретичних термінах, а в термінах, які можна спостерігати);

7) критерій виміру (переважно, щоб дефініцію можна було виміряти до певної міри);

8) критерій визначеності (дефініція повинна бути визначена в чітких, широко відомих термінах);

9) критерій простоти (чим менш є виключень та додавань до дефініції, тим краще).

Спираючись на вищеперелічені критерії багато вчених робили спроби якомога точніше описати феномен здоров’я та показати його

цінність. З метою здійснення комплексного дослідження сутності і змісту поняття здоров'я наведемо декілька дефініцій „здоров'я” та „здоровий спосіб життя” в зарубіжній науковій літературі. Дослідники Д. Маркс, М. Мюррей, Дж. Макензі, Є. Вайл [4, 5, 10] зазначають, що генезис слова здоров'я (“health”) походить від англосаксонського слова “hælp”, що означає „цілісний” (“whole”), „міцний” (“hale”), „святий”, „благочестивий” (“holy”). Історично та культурно склалося, що такі поняття як гігієна й оздоровлення, чистота та краса, розсудливість і благочестя, стриманість і помірність асоціюються з концепцією здоров'я.

У роботі К. Едельмана та К. Менделя [3] виділені основні типи концепцій здоров'я та представлені у вигляді чотирьох моделей:

- клінічна модель здоров'я розуміється як відсутність симптомів хвороби, має відношення до медицини,

- модель рольової презентації здоров'я розуміється як здатність грати соціальні ролі (у родині, на роботі), а хвороба – це поважна причина утриматися від участі в соціальній грі,

- адаптивна модель як здатність позитивно адаптуватися до соціологічних, психічних і психологічних змін, це ознака гарного здоров'я. Широко прийнята у Сполучених Штатах,

- інтеграційна модель як взаємодія фізичних, психологічних, соціальних і духовних аспектів життя та навколишнього середовища, яка веде до благополуччя й успіху в життєдіяльності особистості.

Словник Мерріама Вебстера визначає здоров'я як «стан здорового тіла, душі чи духу, свобода від хвороб та болі» [6]. В енциклопедичному словнику зазначено, що „здоров'я – це загальний стан тіла чи розуму, що має відношення до сили та міцності” [9, с.653]. У наведених визначеннях поняття „здоров'я” акцент зроблено на фізичному аспекті поняття і не враховуються психічні, соціальні та психологічні чинники хвороби.

У підручнику «Здоров'я» для середньої школи Сполучених Штатів Америки (2007) здоров'я визначається як «поєднання фізичного, психоемоційного та соціального благополуччя», але зауважується, що це не «абсолютний стан» людини, а «динамічний» критерій, що постійно змінюється [2].

У зарубіжному загальноосвітньому науковому лексиконі поняття „health” („здоров'я”) нерозривно пов'язане з поняттям „health promotion” (дослівний переклад – „просування здоров'я”, „підвищення здоров'я”, „підтримка здоров'я”, „заохочення до здоров'я”, „навчання здоров'ю”, „популяризація здоров'я”, „пропагування здоров'я”, „стимулювання здоров'я”, „пропаганда здорового способу життя”). В Україні для означення словосполучення „health promotion” сучасними вітчизняними науковцями запропоновано та уживаються такі вислови: „формування

здорового способу життя”, (О. Вакуленко, П. Шатц), „сприяння покращенню здоров’я” (П. Гусак, Н. Зимівець, В. Петрович) тощо.

Американські вчені (Д. Маркс, М. Мюррей) розуміли процес формування здорового способу життя, як „будь-яку подію, процес або діяльність, яка сприяє захисту або зміцненню здоров’я особистості, громади або населення” [4, с.419]. В „Американському журналі щодо формування здорового способу життя” („American Journal of Health Promotion”) подано таке визначення зазначеного поняття – „вид мистецтва, який покликаний допомогти людям змінити власний спосіб життя і досягти оптимального стану здоров’я, гармонічної єдності його складових: фізичної, емоційної, духовної та інтелектуальної. В такому контексті зміна стилю життя стає можливою лише за умови повної інформованості індивіда щодо проблеми важливості збереження здоров’я, зміни поведінки та створення умов, які б сприяли чіткому дотриманню здорового способу життя”[11, с.5].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, аналіз наукових робіт зарубіжних вчених дозволяє нам зробити висновок, що погляди дослідників щодо тлумачення поняття „здоров’я” та „здоровий спосіб життя” в зарубіжній науковій літературі досить суперечливі, простежується тенденція до розуміння здоров’я насамперед, як стану, здібності та суми фізичних, психоемоційних і соціологічних компонентів, а не тільки як медичної, біологічної чи генетичної проблеми. Наведені чисельні визначення поняття здоров’я лише підкреслюють багатоаспектність і різноманітність уявлень про сутність і зміст цієї дефініції. Все частіше в зарубіжному науковому обігу з’являються нові погляди щодо розуміння та класифікації понять і концепцій здоров’я. В контексті нашого дослідження вважаємо доцільним акцентувати увагу на тому, що здоров’я людини це – стан, який треба підтримувати протягом всього життя, щоб впевнено насолоджуватися їм у майбутньому. Таким чином, проведений аналіз визначень „здоров’я” та „здоровий спосіб життя” в роботах зарубіжних вчених сучасності дозволив з’ясувати сутність і зміст понять, тенденції розвитку цих феноменів, образ яких історично змінювався протягом часу й продовжує вдосконалюватися сьогодні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Armstrong S. (2008) Multimodal childhood obesity treatment programs: an evidence-based review *Review of endocrinology*. 45 p.
2. Bronson, M., Merki, D., Cleary, M., Middleton, K. (2007) [*Glencoe Health Florida Edition*](#). 832 p.
3. Edelman, C., Mandle, C. (2006) Health Promotion throughout the Life span. 6th edition, *Elsevier Mosby*. P.544.

4. [Marks, D., Murray M., Evans B., Willig, C., Sykes M. *Health Psychology: Theory, Research and Practice*. URL: \[http://www.amazon.com/s/ref=rdr_ext_aut?encoding=UTF8&index=books&field-author=Professor%20David%20F.%20Marks\]\(http://www.amazon.com/s/ref=rdr_ext_aut?encoding=UTF8&index=books&field-author=Professor%20David%20F.%20Marks\)](http://www.amazon.com/s/ref=rdr_ext_aut?encoding=UTF8&index=books&field-author=Professor%20David%20F.%20Marks)

5. McKenzie, J., Pinger, R., Kotecki, J. (2008) An introduction to community health 6th edition., Jones and Barrets Publishers. P.638.

6. Merriam-Webster's online dictionary (11th ed.) URL: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/health>

7. Taboada, P., Fedoryka, K., Donohue-White C. and P. Person (2002). *Society and Value: Towards a Personalist Conception of Health* Edited by. Boston, London: Kluwer Academic Publishers. P. 259.

8. [Tengland, P. \(2007\). Two Dimensional Theory of Health, *Theoretical Medicine and Bioethics* Two Dimensional Theory of Health, *Theoretical Medicine and Bioethics* Volume 28, Number 4. P. 257-284.](#)

9. Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary (1996) of the English Language, Gramercy Books, N.Y. P. 1693.

10. Weil, A. (2004) Health and healing: the philosophy of integrative medicine and optimum health *Houghton Mifflin Co.*, N.Y. P. 286.

11. Wonnell M. (1989) Definition of Health Promotion 2.0: Embracing passion, Enhancing motivation, Recognizing dynamic balance, and Creating opportunities *American Journal of Health Promotion*. num. 3, p.5.

Стаття надійшла до редакції 08.07.2019.

ДМИТРИЕВА Олеся

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри иностранных языков, ГВУЗ Донбасский государственный педагогический университет (г. Славянск, Украина)

ул. Г.Батюка, 19, г. Славянск, Донецкая область, 84116, Украина

E-mail: oleseya7@ukr.net

ЗАРУБЕЖНЫЕ УЧЕНЫЕ О ПОНЯТИЯХ „ЗДОРОВЬЕ” И „ЗДОРОВЫЙ СПОСОБ ЖИЗНИ”

Аннотация. В статье автором раскрыта сущность понятий "здоровье" и "здоровый образ жизни" в зарубежной научной литературе", рассмотрен генезис слова "здоровье" ("health") и "формирование здорового образа жизни"("health promotion"), поданы основные типы концепций здоровья, которые представлены в виде четырех моделей здоровья (клиническая модель, модель ролевой презентации, адаптивная модель, интеграционная модель), приводятся девять компонентов (критериев) для создания "идеальной" формулировки понятия здоровья: языковой критерий, ценностный критерий, целевой критерий, теоретический критерий, критерий гомогенности, критерий надежности, критерий

измерения, критерий определенности, критерий простоты. На сегодня встречается сотни различных определений этого понятия, число которых с годами только увеличивается. Во всемирном научном пространстве не существует единого общепризнанного толкования понятия “здоровье”, которое бы конкретно и универсально отображало сущность этого многоуровневого явления. Анализ научных работ зарубежных ученых позволяет нам сделать вывод, что взгляды исследователей относительно толкования понятия “здоровье”, и “здоровый образ жизни” в зарубежной научной литературе достаточно противоречивы, прослеживается тенденция к пониманию здоровья в первую очередь, как состояния, способности и суммы физических, психоэмоциональных и социологических компонентов, а не только как медицинской, биологической или генетической проблемы.

Осуществляется анализ их взглядов на содержание и сущность понятий „здоровье” и „здоровый образ жизни”, подаются некоторые дефиниции этих те терминов.

Ключевые слова: здоровье, физическое воспитание, гимнастика, здоровый способ жизни, сохранение и укрепление здоровья, педагоги-гуманисты, зарубежные ученые.

DMYTRIIEVA Olesia

Candidate of Pedagogic Sciences (Ph. D.), Associate Professor, Associate Professor at the Foreign Languages Department Donbas state pedagogical university, Sloviansk, Ukraine

G. Batyuka st., 19, Slavyansk, Donetsk region, Ukraine, 84116

E-mail: oleseya7@ukr.net

FOREIGN SCHOLARS ABOUT „HEALTH” AND „HEALTH PROMOTION” NOTIONS

Abstract. Introduction. The article solves the problem of analyzing the works of foreign scholars dedicated to “health” and “health promotion” notions.

Analysis of publications. The theoretical fundamentals of concepts of “health” and “health promotion” were contributed by M. Bronson, D. Merki, M. Cleary, K. Middleton, C. Edelman, C. Mandle, D. Marks, C. Willig, J. McKenzie, R. Pinger, J. Kotecki, etc.

The nine components (criteria) for creation of "ideal" formulation of the concept of health is the subject of research by foreign scholars P. Tengland, M. O'Donnell.

Purpose. The analysis of the works of foreign scholars dedicated to “health” and “health promotion” notions.

Results. The essence of the concept of "health" in comparison with the concept “health promotion” in foreign scientific literature is clarified. The genesis of word "health" and "health promotion" is considered. The basic types

of conceptions of health, that is presented as four models of health (clinical model, model of role-play presentation, adaptive model, integration model) are given. The nine components (criteria) for creation of "ideal" formulation of the concept of health are listed. The analysis of the opinions of foreign scholars concerning the essence of „health” and „healthy lifestyles” concepts is considered, some definitions of the terms are presented.

Conclusion. Thus, the analysis of works of foreign scientists allows to us to draw conclusion, that the opinions of the researchers in relation to interpretation of concept “health and “health promotion” in foreign scientific literature are contradictory enough. There is a tendency to understand health as a state, an ability and a sum of physical, mental and sociological components, but not only as a medical, a biological or genetic problem.

Key words: health, physical education, gymnastics, healthy lifestyle, maintenance and strengthening of health, health promotion, foreign scholars.

REFERENCES

1. Armstrong S. (2008) Multimodal childhood obesity treatment programs: an evidence-based review *Review of endocrinology*. 45 p.
2. Bronson, M., Merki, D., Cleary, M., Middleton, K. (2007) *Glencoe Health Florida Edition*. 832 p.
3. Edelman, C., Mandle, C. (2006) Health Promotion throughout the Life span. 6th edition, Elsevier Mosby. P.544.
4. Marks, D., Murray M., Evans B., Willig, C., Sykes M. *Health Psychology: Theory, Research and Practice*. URL: http://www.amazon.com/s/ref=rdr_ext_aut?encoding=UTF8&index=books&field-author=Professor%20David%20F.%20Marks
5. McKenzie, J., Pinger, R., Kotecki, J. (2008) An introduction to community health 6th edition., Jones and Barrets Publishers. P.638.
6. *Merriam-Webster's online dictionary (11th ed.)* URL: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/health>
7. Taboada, P., Fedoryka, K., Donohue-White C. and P. Person (2002). *Society and Value: Towards a Personalist Conception of Health Edited by*. Boston, London: Kluwer Academic Publishers. P. 259.
8. Tengland, P. (2007). Two Dimensional Theory of Health, *Theoretical Medicine and Bioethics Two Dimensional Theory of Health, Theoretical Medicine and Bioethics Volume 28, Number 4*. P. 257-284.
9. *Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary* (1996) of the English Language, Gramercy Books, N.Y. P. 1693.
10. Weil, A. (2004) Health and healing: the philosophy of integrative medicine and optimum health *Houghton Mifflin Co.*, N.Y. P. 286.

11. O'Donnell M. (1989) Definition of Health Promotion 2.0: Embracing passion, Enhancing motivation, Recognizing dynamic balance, and Creating opportunities *American Journal of Health Promotion*. num. 3, p.5.

(англійською перекладено автором статті)

УДК 378.147:[37.011.3-051:811.111]

ДРУГОВ Міхаїл

канд. пед. наук, ст. викл. кафедри теорії і практики початкової освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

вул. Університетська, 12, м. Слов'янськ, Донецька обл., Україна, 84112

E-mail: michaeldrugov@gmail.com

РЕАЛІЗАЦІЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПІДХОДУ У ЗМІСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЗВО

Анотація. У статті розглянуто шляхи запровадження соціокультурного підходу до вивчення іноземної мови в закладах вищої освіти. Актуальність проблеми доводить аналіз науково-методичних літературних джерел. Метою статті є обґрунтування доцільності запровадження соціокультурного підходу, а також окреслення шляхів його реалізації в процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Автор наголошує, що сутність соціокультурного підходу полягає в інтегруванні лінгвістичного компонента та відомостей зі сфери національної культури. Зазначено, що обов'язковими завданнями вивчення іноземної мови в ЗВО є такі: оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країни, мова якої вивчається; залучення до діалогу культур (іншомовної та рідної); усвідомлення студентами суті мовних явищ, іншої системи розуміння, через яку може сприйматися дійсність; порівняння явищ іноземної мови, що вивчається, із рідною мовою. Доведено, що виконання цих завдань у навчанні іноземної мови можливе за умов взаємопов'язаного вивчення мови і культури, а також активної комунікативної діяльності студента як суб'єкта навчальної діяльності. Наголошено, що використання широкого спектру тренувальних вправ комунікативного та дослідницького характеру сприяють успішній реалізації соціокультурного підходу до вивчення іноземних мов у ЗВО. Автор висновує, що реалізація соціокультурного підходу в змісті навчання іноземної мови передбачає засвоєння засобів соціокомунікації, способів мислення представників культури країни, мова якої вивчається, а також національних досягнень.